

Bava Kamma (27b)

— There was a water cistern that belonged to two people, and they had an arrangement that each day one of them would draw water from the cistern. — Once it happened that one of the partners came and was drawing water on a day that was not his, and [the other partner] said to him: — [The offending partner] paid no attention to him, whereupon [the complainant] took the handle of a shovel and struck him with it.

Rav Nachman responds:

— Let him strike [his partner] even a hundred blows with the shovel's handle! He would not be liable to pay at all, — because even according to the one who says that a person may not enforce the law for himself, — he agrees that where a loss would result from his inaction a person may enforce the law for himself!

— For it was stated: — Rav Yehudah says that — a person may not enforce the law for himself. — But Rav Nachman says that — a person may enforce the law for himself. — Now, where there will be a loss if he does not take action, no one disputes — that a person may enforce the law for himself. — They disagree where there will be no loss if he does not take action.

— a person may not enforce the law for himself, — for since there will be no loss to him if he waits until a judge takes action, — let him go before a judge! — But Rav Nachman says: — A person may enforce the law for himself even in a case where no loss will result, — for since he is acting in accordance with the law, — he does not have to trouble himself and go before a judge.

The Gemara challenges Rav Yehudah's view:

— Rav Kahana challenged Rav Yehudah from the following Baraisa: — Do not enter your neighbor's courtyard to retrieve your property without asking permission, — Rather, smash his teeth and say to him, — “I am taking my own property!”

Rav Yehudah defends his view:

— [Rav Yehudah] said to [Rav Kahana]: [28a] — Is this a valid challenge in your opinion?! — Ben Bag Bag, the Tanna of the Baraisa, is only an individual, — and other Sages disagree with him.

שלחן ערוך (חשן משפט ד, א) - יכול אדם לעשות דין לעצמו ואם רואה חפץ שלו ביד אחר יכול לקחתו מידו, ואם האחר עומד כנגדו יכול להכותו עד שיניחנו ואפילו אם הוא דבר שאין בו הפסד אם ימתין עד שיעמידנו בדין והוא שיכול לברר ששלו הוא נוטל בדין.

יכול לברר

מרדכי (ב"ק קטז.) - הא דקיימא לן בהמניח עביד איניש דינא לנפשיה הני מילי בחפץ המבורר וידוע לכל שהוא שלו אבל לא בדבר אחר.

רא"ש (ב"ק כז:) - ורב נחמן סבר כיון דדינא קא עביד ויכול לברר שבדין היה יכול להוציא ממנו יש לו רשות להציל את שלו...

נמוקי יוסף (ב"ק כז:) - ודוקא נמי היכא דאית ליה ראייה למציל דממונא דידיה הוא, אי נמי דמודה ליה בעל דיניה בהכין, אבל היכא דליתיה ראייה ולא מודה ליה אי עבד דינא לנפשיה על ידי הכאה וכיוצא בה מיחייב לשלומי לניזק דמי חבלה.

שורת הדין (ז, עמ' מב) - הרי מבואר בדברי הנימוקי יוסף דלא בעינן שידוע לכל שהחפץ שלו אלא אם יש לו ראייה מספקת שעל ידי בית דין יכול להוציא מהגזלן עביד דינא לנפשיה.

להכות

רא"ש (ב"ק כז:) - ...אפילו בהכאה אם אינו יכול להציל בענין אחר.

כנסת הגדולה (טור ס"ג-ד) - דוקא להכותו אבל לא לחרפו ולגדפו וכל שכן להוציא עליו שמץ פסול כגון לקרותו ממזר אם אינו מציל את שלו על ידי כך, אבל אפשר שמותר לקרותו רשע.

שבות יעקב (ב, קעט) - אין לו רשות להכותו כלל רק אם חברו עומד כנגדו שלא להניחו ליטול את שלו... אבל להכותו דרך נקימה ונטירה שלא להציל את שלו ודאי דחייב על החבלה בכל ענין.

נתיבות המשפט (ד, א) - במטלטלין דאיכא חשש פסידא אפילו לכתחלה מותר להכותו אבל בקרקע דליכא שום חשש פסידא אסור לכתחלה... במקום דודאי יכול להציל שלו על פי בית דין בלי שום חשש כלל... הוי כאפשר להציל בענין אחר דהא אפשר להציל על ידי בית דין.

שלא בעדים

סמ"ע (ד, ב) - זה דוקא כשבא להוציא בעדים דבלא עדים יכול לתפסו דיהיה נאמן במיגו אטענתו. [וכן עי' ש"ך (ד, ג) ופתחי תשובה (ד, ה), ודלא כמהרש"ל.]

הלכה פסוקה (ד, ח) - רשאי לתפוס שלא בפני עדים אפילו בעל כרחו, אפילו להכותו (ב"ח).

דרך הערמה

מאירי (ב"ק כז:) - ומכל מקום אל יכנס שם דרך הערמה שמא יראה עליו כגנב אלא שאם עשה עשוי.

מנחת חינוך (רכד, ב) - ועיין רמב"ם וגם הרב המחבר אינו מביא דין זה, ואפשר דעתם... כיון שבלשון יחיד מיתניא נראה דרבים פליגי על כן אינו פוסק כוותיה.

תורת חיים (ב"ק כז:) - הא בן בג בג לאו איסורא קאמר אלא עצה טובה קא משמע לן.

ביע אומר (ו, א) - על כל פנים נראה שכל זה בעושה מעשה לחדור לרשות חברו ולגנוב את החפץ שלו אבל כשהוא מוחזק בחפץ על ידי שכחתו של חברו לכולי עלמא אין לחוש להא דבן בג בג. [וע"ע שמרו משפט סי' א.]

Theft

Recouping loss from a crooked taxi driver (Mishpetei 48)

Handing over a thief to the police (Mishpetei 49)

Loans

Keeping a pikadon to pay for a theft (Yabia Omer)

Taking wheels off the car of the debtor (Piskei Din)

חסד כנגד חסד (Mili DeNizkin)

Other Debts

Taking one piece that the storekeeper did not give him (Shuras HaDin)

Taking computers for lost wages (Shimru Mishpat)

Damages

Breaking down a door to rescue a trapped person (Mishpetei 45)

Car parked too close to the driveway (Mishpetei 53; Tuvecha Yabiu)

Breaking an alarm that is ringing (Tuvecha Yabiu)

Car wedged in by two taxis (Siach Mishpat)

Putting nails around tires parked in your driveway (Mishpetei 53)

שמרר משפט קיט

Others

Taking someone to a secular court (Mishpetei 43)

Someone who cheated the insurance company keeping a real claim (Mishpetei 50)